

6 A 62/95-31

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
Jeřtova 8, Brno

Došlo: 25-04-1997

Číslo: 2753/97 Vyřizuje:

Přílohy: 1 karta

JUDr. Petr BALÍK

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMĚNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudkyň Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobce **BALÍRNY TCHIBO a. s.**, se sídlem Pávovská 75, Jihlava, zastoupeného JUDr. Janem Kotíkem, advokátem se sídlem Maiselova 15, 110 00 Praha 1, proti žalovanému Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (původně proti Ministerstvu pro hospodářskou soutěž), Joštova 8, 601 56 Brno, o žalobě proti rozhodnutí ministra pro hospodářskou soutěž ze dne 1. 2. 1995, č.j. R 14/94, R 17/94, R 19/94, R 20/94,

t a k t o :

Rozhodnutí ministra pro hospodářskou soutěž ze dne 1. 2. 1995, č.j. R 14/94, R 17/94, R 19/94, R 20/94 se v části týkající se žalobce zrušuje.

Věc se vrací předsedovi úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k dalšímu řízení.

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci, k rukám jeho právního zástupce na nákladech řízení částku 1 390 Kč a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

o d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím Ministerstva pro hospodářskou soutěž ze dne 7. 9. 1994, č.j. S 40/94-240-wg bylo vysloveno, že právnické osoby Český kávový svaz Praha, Balírny Tchibo, akciová společnost Jihlava (žalobce), Tchibo Praha, spol. s r. o., Praha a Balírny Douwe Egberts, a. s. jednaly ve vzájemné shodě při zvýšení cen kávy na trhu České republiky v červenci a srpnu 1994, čímž porušily ustanovení § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Tím došlo mezi účastníky k dohodě ve smyslu § 3 odst. 1 téhož zákona; tato dohoda je zakázaná a neplatná a její další plnění účastníkům řízení správní orgán podle § 11 odst. 1 písm. d) zakázal. Za porušení § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona uložil podle § 14 odst. 4 zákona všem účastníkům pokuty, přičemž žalobci ve výši 7 000 000 Kč.

Proti tomuto rozhodnutí podali účastníci řízení rozklad, o kterém rozhodl ministr pro hospodářskou soutěž žalobou naříkaným rozhodnutím ze dne 1. 2. 1995 tak, že rozhodnutí správního orgánu I. stupně změnil v celém výroku a vyslovil, že za uzavření zakázané dohody narušující soutěž ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona mezi Balírny Tchibo a. s. Jihlava a Balírny Douwe Egberts a. s. Praha se ukládají oběma zmíněným obchodním společnostem pokuty každé ve výši 7 000 000 Kč a další plnění dohody podle § 11 odst. 1, písm. d) zákona zakázal.

Proti posléze uvedenému rozhodnutí podal žalobce včas žalobu. Především namítá, že závěr ze kterého vychází napadené rozhodnutí, že mezi panem Kraushaarem (zástupcem žalobce) a panem van Gelderem (zástupcem a. s. Balírny Douwe Egberts a. s.) došlo k jednání o cenové koordinaci, jehož výsledkem byla dohoda narušující hospodářskou soutěž, to je tzv. výzva ČKS je v rozporu se skutečností a je založen na nesprávném zhodnocení důkazů. Žalobce je akciovou společností, která je navenek zastupována představenstvem. Pan Kraushaar za ni nemohl uzavřít jakoukoli "dohodu", nebo ji zavazovat sám o sobě a to k čemukoliv. Když se pan Michael Kraushaar s panem Albertem van Gelderem na půdě Českého kávového svazu sešel, diskutoval skutečně s panem van Gelderem o situaci na trhu se zelenou kávou a o pravděpodobných dopadech nárůstu cen zelené kávy na odbyt a prodej kávy v České republice. To, že v průběhu tohoto rozhovoru zjistili, že oba mají obavy o vývoj na trhu s kávou je logické a to zejména vzhledem k faktu, že z hlediska svých pozic byli zodpovědní za prodej kávy v České republice. Jediným výsledkem této debaty však bylo konstatování, že by bylo vhodné informovat spotřebitelskou veřejnost o předpokládaném nárůstu cen kávy na trhu v České republice. Nebyla ovšem dohodnuta žádná konkrétní forma vyjádření této obavy a tím méně pak konkrétní obsah a rozsah takové informace. Tzv. "výzva ČKS" byla soukromou iniciativou pana van Geldera, která však neodrážela obsah debaty vedené mezi ním a p. Kraushaarem, během níž nebyla diskutována žádná konkrétní forma a už vůbec ne konkrétní čísla. O této iniciativě pana van Geldera pan Kraushaar nevěděl a také ji neschválil. Žalobce dále uvedl, že s ohledem na tato fakta mu není jasné, na základě čeho dospívá žalovaný k přesvědčení, že došlo k jednání o cenové koordinaci a klade otázku zda snad společné obavy o vývoj trhu s kávou znamenají narušení hospodářské soutěže.

Žalobce dále (s opravou písařské chyby provedené v replice) uvedl, že průkaznost, kterou žalovaný přisoudil výpovědi JUDr. Jiřího Petera je účelově nadsazená. Pan J. Peter totiž oné schůzce, jejímž výsledkem měla být zakázaná dohoda nebyl přítomen (jedná se o svědectví z doslechu). Žalovaný neprovedl všechny důkazy ke zjištění skutečného stavu věci, zejména pak výslech M. Kraushaara, jehož výpověď by byla pro správné zhodnocení celé věci klíčového významu a dále též výpověď JUDr. Žežulkové, která by též mohla přispět k objasnění věci.

Žalobce dále poukázal na to, že účelem odvolacího řízení a stejně tak i řízení o rozkladu je pouze přezkoumání rozhodnutí správního orgánu prvního stupně. V rámci odvolacího řízení (řízení o rozkladu) nemůže odvolací orgán rozhodovat o nové věci, která

nebyla předmětem rozhodování správního orgánu prvního stupně. V dané věci však žalobou napadeným rozhodnutím bylo změněno rozhodnutí správního orgánu prvního stupně tak, že pokuta místo za nepřípustné jednání ve vzájemné shodě s ostatními účastníky správního řízení byla uložena za uzavření zakázané dohody s a. s. Balírny Douwe Egberts.

Žalobce konečně poukazuje na to, že nebyl seznámen v průběhu správního řízení (řízení o rozkladu) s uvedenou (zamýšlenou) změnou a byla mu tak odňata možnost navrhnout další důkazy k vyvrácení tvrzení žalovaného, že byla uzavřena zakázaná dohoda.

Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že již krátce po publikování výzvy propagační komise Českého kávového svazu přestal pan Kraushaar pro obchodní společnost Tchibo pracovat, opustil území České republiky a jeho současné bydliště se nepodařilo zjistit. I bez jeho výsledku se výpovědí van Geldera a JUDr. Petera podařilo prokázat, že v červnu 1994 k jednání mezi van Gelderem a Kraushaarem došlo a že výsledkem byla dohoda o nepřímém určení ceny pražené kávy (dohoda o způsobu zvyšování ceny). Podle stanov žalobce platných v roce 1994, za žalobce jednalo představenstvo a to buď společně všichni členové představenstva, nebo samostatně jeden člen, který k tomu byl představenstvem pověřen. Je nutno vzít od úvahy i to, že dohody, které označuje zákon jako zakázané a neplatné se nikde na světě neuzavírají formou, která je obvyklá (nebo stanovená) pro dohody uzavírané v souladu se zákonem. K námitce, že "výzva ČKS" byla soukromou iniciativou p. van Geldera žalovaný uvedl, že je vyvrátitelná zřetězením několika přímých i nepřímých důkazů. V žalobě, kterou podala a. s. Balírny Douwe Egberts se nepopírá, že výzva z 20. 6. 1994 byla publikována v souladu s tím na čem se shodli zástupci této právnické osoby a žalobce. Výsledkem van Geldera je prokázáno, že jednal s M. Kraushaarem o problematice cen kávy, že měli "společné obavy o vývoj na trhu s kávou" a že "měli na tuto věc shodný názor". S přihlédnutím i k svědecké výpovědi předsedy ČKS žalovaný považuje za prokázané, že měl-li M. Kraushaar s van Gelderem shodný názor na ohrožení trhu s kávou, není logické, aby pod hlavičkou propagační komise ČKS byla publikována výzva, která by byla v rozporu s tímto názorem. Kdyby rozpor byl, tak by van Gelder svůj protichůdný návrh publikoval jako výzvu BDE a nikoliv propagační komise ČKS. Z tohoto důvodu žalovaný považuje výzvu výrobcům kávy, jakým způsobem mají přizpůsobovat cenu svých výrobků cenám zelené kávy za zobrazení dohody mezi Balírnami Tchibo a. s. a BDE o způsobu zvyšování cen kávy.

Žalovaný dále poukázal na nesrozumitelnost věty ve které je zmínka o JUDr. Žežulkové (tato část žaloby byla, jak již uvedeno shora opravena v replice) s tím, že účastníci správního řízení v jeho rámci další výsledky nežádali.

Žalovaný uvedl, že v daném případě v rámci rozkladového řízení se nerozhodovalo o nové věci, neboť pouze došlo ke změně právního hodnocení jednání účastníků řízení, jež zakládá skutkovou podstatu dohody narušující soutěž dle § 3 odst. 1 zákona. Zástupci účastníků řízení byli seznámeni s výsledky

provedenými v rámci rozkladového řízení, které byly důvodem změny kvalifikace. Nešlo o zásadní změnu kvalifikace, ale pouze o změnu v rámci § 3 zákona, hodnocení jednání žalobce a BDE jako dohody, která vede k narušení hospodářské soutěže se nezměnilo.

Ze všech těchto důvodů žalovaný navrhl, aby žaloba byla zamítnuta.

Žalobce v replice polemizoval s tím, že nebylo možné vyslechnout Michaela Kraushaara. Dále znovu poukázal na to, že výpověď JUDr. Petera byla svědectvím z doslechu, uvedl, že váha, která byla přisouzena výpovědi pana van Geldera, je nepřiměřená a účelová. V dodatku k replice žalobce pak uvedl, že působil a nadále působí jen jako zpracovatel surovin a výrobce kávy Tchibo, kterou dodává výlučně své sesterské společnosti Tchibo Praha. Dodávky a prodej této kávy na českém trhu jsou zajištěny společností Tchibo Praha, která rovněž stanoví prodejní ceny kávy Tchibo na českém trhu. Žalobce v předmetné době nebyl a není soutěžitelem na trhu kávy v České republice a v žádném případě není a nebyl konkurentem firmy Balírny Douwe Egberts, se kterou měl údajně uzavřít dohodu o určení cen kávy na českém trhu.

Ze správního spisu zapůjčeného žalovaným Vrchnímu soudu v Praze v. právní věci žaloby a. s. Balírny Douwe Egberts proti témuž rozhodnutí správního orgánu (věc vedena pod sp. zn. 6 A 61/95 zdejšího soudu) vplynuly následující podstatné skutečnosti (viz též shodná zjištění ve věci sp. zn. 6 A 61/95):

Na základě článku v denním tisku si bývalé Ministerstvo pro hospodářskou soutěž (MHS) vyžádalo 7. 7. 1994 od Českého kávového svazu (ČKS) vyjádření k tomu, zda ČKS vyzval 20. 6. 1994 všechny producenty kávy, aby postupně zvyšovali ceny kávy asi o 10% měsíčně. ČKS zaslal ministerstvu stejnopis výzvy s poznámkou, že text byl zaslán "některým pražičům kávy jménem ČKS bez vědomí jeho představenstva". Vlastní text je na hlavičkovém papíře ČKS v anglickém a českém jazyce, v obou textech s označením od "Propaganda committee of CCA". Kopie tohoto faxu je dodatečně vlastnoručně podepsána A. van Gelderem. Obsahem českého textu je žádost adresovaná všem členům (ČKS), aby "vážně uvažovali" ("to seriously consider") o postupném zvyšování cen výrobků namísto jednorázového, s tím, že "navrhujeme postupné zvyšování cen (a to asi o 10% měsíčně) v zájmu českého spotřebitele a českého kávového trhu." Anglický text užívá odlišné formulace "We advice to study the possibility of an implementation...".

Později byl do spisu založen také předcházející návrh dvojjazyčné výzvy ("Draft letter for discussion"), rozeslané a.s. Balírny Douwe Egberts žalobcem (bez uvedení jména zpracovatele) 13. 6. 1994 a adresované členům či pracovníkům producentů kávy p. Lohrovi (Controcom), Kraushaarovi, Žezulkové (Tchibo), Pobudovi (Jacobs), Peterovi (Bonacaffe) a některým pracovníkům Balíren Douwe Egberts. Formulace návrhu jsou jiné než ve výzvě definitivní: "žádám všechny členy..., aby nezvýšili ceny jednorázově, ale aby uvážili možnost postupné..." ("I require... not to increase their prices... Please consider the implementation in few small steps following each other... One

time price increase should not exceed approximately 10%").

K záležitosti podal vysvětlení na MHS předseda ČKS JUDr. Jiří Peter dne 11. 7. 1994. Uvedl, že komise pro propagaci je jednou ze čtyř komisí ČKS a každý člen ČKS je zpravidla v každé komisi zastoupen. Za a.s. Balírny Douwe Egberts je v předmětné komisi A. van Gelder, za Tchibo M. Kraushaar, který v době projednání byl již vlastní firmou z komise odvolán. Dr. Peter byl s myšlenkou výzvy spotřebitelům již dříve seznámen pracovníky a.s. Balírny Douwe Egberts, výslovně však vzkázal van Gelderovi, že podobná výzva nepřichází v úvahu. Představenstvo nic takového neprojednávalo a výzva je vlastní aktivitou propagační komise. K tomu předložil stejnopis faxu ze dne 15. 6. 1994, zaslánoho místopředsedou ČKS Ing. Václavem Lohrem Albertu van Gelderovi (Balírny Douwe Egberts); jeho obsahem je jednoznačné konstatování, že cenová koordinace není v souladu s náplní činnosti ČKS, ani s obecnými právními normami. Pokus o takovou výzvu by mohl být zneužit proti ČKS a podepsaný proto nesouhlasí ani s obsahem navrženého dopisu, ani s takovouto formou práce ČKS.

Podle sdělení ČKS ze dne 26. 7. 1994, které reprodukuje informaci A. van Geldera, byla výzva rozeslána členům ČKS (7 firem) a společnosti Pragma Communications, jejímž úkolem bylo informovat sdělovací prostředky.

Poté MHS přípisem ze dne 22. 7. 1994 sdělilo, že zahajuje správní řízení ve věci možného jednání ve vzájemné shodě, narušující hospodářskou soutěž. Za účastníky řízení byl označen Český kávový svaz, Tchibo, s. r. o. Praha, Balírny Tchibo, a. s. Jihlava a Balírny Douwe Egberts a. s.

ČKS ve svém vyjádření ze 4. 8. 1994 k tomuto zahájení řízení sdělil, že jeho představenstvo se od výzvy distancovalo s tím, že šlo o soukromou iniciativu některých členů propagační komise ČKS. K výzvě ovšem došlo ve snaze zabránit prudkému nárůstu cen a ochránit spotřebitele. MHS poté doplňovalo do spisu doklady týkající se organizačních otázek ČKS. K tomu byl vyslechnut dne 31. 8. 1994 také předseda ČKS dr. Peter (ředitel Bona caffè), který mimo jiné uvedl, že celá záležitost byla domluvena mezi p. van Gelderem (Balírny Douwe Egberts) a p. Kraushaarem (Tchibo s. r. o. Praha). Výzva jeho firmě (tj. Bona caffè) doručena nebyla; vyslovil názor, že byla doručena jen agentuře Pragma Communication.

Dne 19. 7. 1994 projednal správní orgán záležitost s p. A. van Gelderem, marketingovým a obchodním ředitelem a s. Balírny Douwe Egberts. Ten uvedl, že sám výzvu připravil a odeslal jako předseda propagačního výboru ČKS. Potvrdil, že dr. Peter jako předseda ČKS s výzvou nesouhlasil a o cenách jednat nechtěl; potvrdil také, že dostal nesouhlasný fax místopředsedy svazu Ing. Lohra, měl však za to, že výzva byla nesprávně pochopena. Dále uvedl, že vědomě volil "nejjemnější a nezávaznou" formu výzvy. Pokud došlo ke zvyšování cen, nebylo to v souvislosti s výzvou, ale rozesláním ceníku a. s. Balírny Douwe Egberts, což se stalo již předtím, kolem 15. 6. 1994. Van Gelder opakovaně

poukázal na rozhodující vliv světového trhu na růst cen v České republice v posuzované době. S protokolem posléze (dopisem ze dne 22. 7. 1994) projeví nesouhlas advokáti, kteří se jeho sepsání s A. van Gelderem účastnili a jeho výpověď tlumočili a poukázali na potřebu užít nikoli slovo "výzva" (proclamation), ale slov "návrh, myšlenka, idea" ("proposal, thought, idea").

V části spisu, týkající se a. s. Balírny Tchibo Jihlava, je především založen protokol o jednání ze dne 19. 7. 1994 s Vladimírem Šišou, správním ředitelem a místopředsedou představenstva zmíněné společnosti, Ing. Jaroslavem Jiříkem, ekonomem a Eike - Jens Königem, vedoucím výroby. Z protokolu je zejména zřejmé, že jednání vedení Tchibo Praha, spol. s r. o. se účastní také zástupce Tchibo Jihlava, a. s.; dne 7. 6. 1994 na poradě vedení Tchibo Praha bylo dohodnuto, že ceny budou zvýšeny k prvému dni měsíců července, srpna, září a října.

Ve stanovisku k zahájení správního řízení ze 16. 8. 1994 uvedla a. s. Balírny Tchibo Jihlava, že koordinované jednání v cenových věcech nepřichází vůbec v úvahu, není a nemůže tu být žádná povinnost řídit se pokyny Českého kávového svazu. Při jednání dne 31. 8. 1994 zástupce Balíren Tchibo, a. s. Jihlava odmítl obvinění, že by společnost postupovala v dohodě s jinými soutěžiteli, její zástupci se nikdy nesešli s Douwe Egberts, žádnou výzvu nedostali a není jim známo, že by takovou výzvu obdržela společnost Tchibo Praha.

Další část spisu obsahuje dokumentaci týkající se společnosti Tchibo Praha, s. r. o. Podle výpisu z obchodního rejstříku ze dne 29. 4. 1994 byli jednateli společnosti pp. H. R. E. Rech a Michael Kraushaar. 8. 8. 1994 sdělila společnost ministerstvu, že výzva propagační skupiny byla určena členům svazu. Společnost Tchibo Praha, s. r. o. není a nebyla členem svazu a její jednatel p. Kraushaar v orgánech ČKS jednal z titulu jiné funkce, totiž člena představenstva Balíren Tchibo Jihlava. Společnost dále předložila doklady vyžadované správním orgánem, mezi nimiž je zejména "Kooperační smlouva", uzavřená 1. 10. 1992 mezi Tchibo Praha, spol. s r. o. a Balírnami Tchibo, a. s. Jihlava, jejímž předmětem je stanovení podmínek pro výrobu a dodávky kávy a arašídů mezi oběma společnostmi. Podle protokolu o jednání dne 31. 8. 1994 se jednání na MHS účastnil Gernot Reinhold, pověřený ředitel Tchibo Praha, s. r. o.; uvedl, že zvyšování cen vzbuzuje zdání, že společnosti postupovaly ve vzájemné shodě, nicméně k němu prokazatelně došlo díky vývoji na světovém trhu s kávou a nárůst cen byl nevyhnutelný. Žádná cenová dohoda uzavřena nebyla.

Správní orgán jednal se všemi účastníky (ČKS, Balírny Tchibo a. s. Jihlava, Tchibo s. r. o. Praha, Balírny Douwe Egberts) dne 11. 8. 1994. Při tomto jednání převzal řadu dokumentů, týkajících se obchodní a cenové politiky účastníků řízení. Dále bylo objasněno, že Balírny Tchibo, a. s. Jihlava je výrobní společnost, která patří z větší části společnosti Tchibo Frisch-Roest-Kaffee GmbH (SRN). Obchodní vztahy s Tchibo Praha, spol. s r. o. jsou upraveny formou smlouvy o dodávkách; současně byl vysvětlen mechanismus vytváření ceny v a. s. Balírny Tchibo

Jihlava podle požadavků Tchibo Praha, s. r. o. a jiných odběratelských organizací. Zástupce a. s. Balírny Douwe Egberts však při tomto jednání uvedl, že sám nemá obdobu kooperační smlouvy nebo smlouvy o dodávkách v tom smyslu, v jakém existují tyto smlouvy mezi oběma společnostmi Tchibo. Všichni účastníci řízení shodně navrhli, aby řízení bylo zastaveno.

Dne 7. 9. 1994 rozhodl kompetenční předchůdce žalovaného v prvním stupni, jak uvedeno v úvodu odůvodnění. Kromě skutečností, které byly shora ze správního spisu zdůrazněny, poukázalo MHS v odůvodnění rozhodnutí na to, že ministerstvo projednálo cenový vývoj u výrobku "káva Standard", vyráběného oběma hlavními producenty. Správní orgán dovodil, že nárůst cen se přibližně podobným způsobem projevil u obou producentů. Dále poukázal na to, že nárůst cen se s přihlédnutím k cenám na světových trzích mohl projevit na domácím trhu již daleko dříve než v červenci, prakticky od dubna, když v květnu již byly světové ceny vyšší o 46% a v červnu o 70%, zatímco ceny účastníků řízení na domácím trhu stagnovaly a dokonce projevily mírný pokles (Balírny Tchibo). U některých jakostně srovnatelných výrobků se projevíly zcela totožné ceny (odchylka 0,01 Kč/spotřebitelské balení).

Odůvodnění dále poukázalo na to, že účastníci řízení - soutěžitelé - mají na trhu tak významný podíl, že jejich jednání omezilo konkurenci tím, že jednali ve shodě. Takové jednání chápe správní orgán jako formu společného postupu soutěžitelů, při kterém není nezbytné uzavírat vzájemně závazná ujednání, dohody v právním smyslu a přesto takovým koordinovaným jednáním je narušována hospodářská soutěž. K protisoutěžnímu jednání je třeba počítat také doporučování cen, společnou cenovou politiku a dohody o cenovém vývoji. Není pak rozhodující, zda důvodem takového postupu je zvyšování cen zelené kávy na světovém trhu, ani obavy z cenového šoku, ani snaha ochránit spotřebitele před takovým šokem. Posléze uvedenou obhajobu považovalo MHS za účelovou.

Správní orgán neuvěřil účastníkům řízení, kteří popřeli, že by jednali po dohodě a poukázal na to, že důkazy byly hodnoceny v souladu s ustanovením § 34 odst. 5 spr. ř.; tímto hodnocením dospělo MHS k závěru, že tu šlo o jednání ve vzájemné shodě. Závěrečná část odůvodnění se pak týká konkrétních skutečností, z nichž je dovozována odpovědnost jednotlivých účastníků řízení.

Žalobce v první řadě ve svém rozkladu dovozoval, že přestože Balírny Tchibo a. s. a Tchibo Praha, spol. s r. o. jsou formálně právně samostatnými subjekty, jsou vlastnický kontrolovány stejnou právní osobou a nemohou být považovány za soutěžitele ve smyslu zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Dále žalobce zpochybňoval vypovídací schopnost cen výrobků v předmetném období s tím, že srovnání cen bylo MHS provedeno na základě umělé a účelově vybraných náhodných shod čísel bez respektování ekonomických zákonitostí a jejich kontextu. Dopis (iniciativa) Alberta van Geldera nebyl oficiální iniciativou Českého kávového svazu, ale pouhou soukromou iniciativou pana van

Geldera. Ten není v žádném vztahu k žalobci, pro kterého tak nemohl vyplynout žádný závazek. Žalobce se při tvorbě cen neřídí žádným ujednáním, nepřijal a neměl žádný závazek, jak při určování cen postupovat a jednal pouze tak, aby nebyl jinými soutěžiteli vyřazen z trhu, což je plně v souladu se zásadou rozumného a soutěžního jednání. Žalobce v rozkladu dále poukázal na to, že MHS v průběhu správního řízení nepřineslo jediný přímý důkaz, který by nasvědčoval tomu, že mezi účastníky správního řízení došlo "ke koordinovanému jednání ve vzájemné shodě". Žalobce navrhl, aby napadené rozhodnutí MHS bylo v celém rozsahu zrušeno.

Správní orgán po podání rozkladů účastníky řízení doplnil řízení dalšími důkazy, zejména:

Projednáním věci v agentuře Pragma Communications Praha dne 22. 11. 1994; z vyjádření zástupců agentury plyne, že zpracování informace pro tisk se dělo na zakázku a. s. Balírny Douwe Egberts, jednajícím v této věci A. van Gelderem (dopis z 21. 6. 1994). Kontrakt nebyl uzavřen z technických důvodů písemně, částka 6 500 Kč za zpracování předmětné "Press-release" nebyla dosud ani fakturována.

Předmětem projednání věci u generálního ředitele a. s. Balírny Douwe Egberts Ing. Jiřího Čermáka dne 24. 11. 1994 bylo objasnění mechanismu slev a bonusů a opatření dokladů o jejich uplatňování, dále zabezpečení dokladů o tvrzeném malém ziskovém rozpětí u pražiren kávy, opatření dokladů o reklamních aktivitách firmy. Dále generální ředitel upřesnil, že A. van Gelder při zadání tiskové zprávy agentuře jednal jménem propagační komise ČKS; generálnímu řediteli není však známo, zda částka byla fakturována firmě nebo ČKS.

Dne 9. 12. 1994 byl k věci vyslechnut Albert van Gelder, který (s uvedeným datem) dodatečně autorizoval anglické znění výzvy z 20. 6. 1994. Uvedl, že jednání propagačního výboru, na kterém byl dopis připravován, přizval Ing. Lohra, JUDr. Petera a M. Kraushaara, ale jednání se účastnil pouze posledně jmenovaný. S ním měl van Gelder na věc shodný názor a "dohodli se" na tom, že je "dobré dáti signál o našich společných obavách". Dopis byl adresován zpracovatelům zelené kávy.

Dne 22. 12. 1994 byl vyslechnut Manfred Kerbsties, předseda představenstva a. s. Balírny Tchibo Jihlava. Vypovídal k otázkám souvisícím se založením ČKS a jeho úkolům a uvedl zejména, že členem propagační komise ČKS za Balírny Tchibo Jihlava byl Michael Kraushaar jako člen představenstva společnosti. Protokoly z jednání na ČKS by měly být písemně na ČKS, zprávy o pracovních cestách na taková zasedání se podávají - týkají-li se celé společnosti - na představenstvu společnosti ústně, nikoli písemně.

Z výslechu JUDr. Jiřího Petera, předsedy ČKS dne 3. 1. 1995 vyplynulo, že svědek byl osloven A. van Gelderem, který jej informoval o svém záměru oslovit pražiče a prodejce, projednaném s M. Kraushaarem. Svědek po této informaci požádal Ing. Lohra

jako místopředsedu ČKS o vypracování negativního stanoviska předsednictva ČKS k této iniciativě; to Ing. Lohr udělal a stanovisko odeslal A. van Gelderovi. Ani další projednávání věci se svědkem a trvajícím záměr dopis oficiálně prosadit na jeho stanovisku nic nezměnilo, o výzvě samotné se svědek dozvěděl z denního tisku. Dodatečně zjistil, že A. van Gelder dopracovaný text předal agentuře ke zveřejnění. Následně ČKS činnost komise pozastavil a (v listopadu 1994) ji zrušil. A. van Gelder byl z funkcí v ČKS na návrh předsednictva ČKS mateřskou společností odvolán s tím, že jeho působení je v ČKS nepřijatelné. Svědek se účastnil jednání komise pro propagaci jen do března 1994, poté se její činnost omezila na dvoustranné konzultace mezi M. Kraushaarem a A. van Gelderem. Jaký byl obsah těchto jednání a zda z nich byly pořizovány zápisy, svědek nevěděl.

Dále je ze spisu zřejmé, že správní orgán se marně pokoušel zjistit současnou adresu občana SRN Michaela Kraushaara, který ke dni 30. 6. 1994 rozvázal pracovní poměr v Tchibo Praha, s. r. o.

O rozkladech rozhodl žalovaný žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 1. 2. 1995, jímž především odstranil z výroku formulaci o "jednání ve vzájemné shodě při zvýšení cen kávy" a nahradil ji formulací "uzavření zakázané dohody narušující soutěž" mezi a. s. Balírny Tchibo Jihlava a a. s. Balírny Douwe Egberts; pokuta byla - a to v původní výši - uložena již jen jmenovaným subjektům. Změna výroku se opírala o zjištění, že mezi pp. Kraushaarem a van Gelderem "došlo k jednání o cenové koordinaci, jehož výsledkem byla dohoda narušující hospodářskou soutěž ..., tj. tzv. 'výzva ČKS'". Ministr podle odůvodnění dospěl k závěru, že autory výzvy byli oba jmenovaní a tato výzva podle svého obsahu je zakázanou dohodou mezi soutěžiteli. Navržený způsob zvyšování cen bez přímé závislosti na vývoji tržních cen suroviny a bez ohledu na aktuální nabídku a poptávku po výrobku může vést k závažnému narušení hospodářské soutěže, protože dojde k tzv. fixaci cen mezi konkurenty a tím nahrazení rizika ze soutěže v oblasti výroby a prodeje praktickou kooperací mezi nimi. Ministr dále argumentoval nepřímými důkazy o tom, že Balírny Tchibo se ve skutečnosti řídily zmíněnou dohodou; ty spatřoval v tom, že M. Kraushaar při interním jednání ve společnosti Tchibo navrhoval zvyšování cen každý měsíc od července do října a také v tom, že u BDE ve skutečnosti docházelo ke zvyšování cen v postupných skocích.

K námitkám žalobce je v odůvodnění rozhodnutí ministra dále uvedeno, že tím, že pan Kraushaar, jako statutární zástupce Balíren Tchibo jednal se statutárním zástupcem konkurenční společnosti BDE van Gelderem o cenové koordinaci, dostaly se Balírny Tchibo do vztahu s BDE. Nelze pak souhlasit s námitkou Balíren Tchibo, že se tato společnost neřídila žádným ujednáním, poněvadž tato okolnost nemá vliv na právní posouzení dohody mezi zástupci Balíren Tchibo a BDE. Dle ust. § 3 odst. 1 zákona jsou zakázané i dohody, které v budoucnu mohou narušit soutěž, t. j. bez ohledu na to, zda jsou bezprostředně plněny, t. j. zda se těmito ujednáními smluvní strany řídí.

Soud se věcí zabýval v rozsahu žalobních bodů (§ 249

odst. 2 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. O žalobních tvrzeních uvážil takto:

Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 63/1991 Sb. o ochraně hospodářské soutěže (ve znění platném v době skončení správního řízení) stanoví zákaz a neplatnost "dohod" mezi soutěžiteli, které vedou nebo mohou vést k narušení hospodářské soutěže na trhu zboží. Uzavření takové dohody nebo dokonce chování soutěžitelů podle ní je nepochybně důvodem pro uložení pokuty podle § 14 odst. 4 zákona, protože jde o porušení zákonem stanovené povinnosti.

Pojem "dohoda" je legislativní zkratkou, zavedenou již zmíněným ustanovením § 3 odst. 1 zákona; legislativní zkratka zahrnuje tři typy závadných (a sankcionovatelných) jednání, totiž "dohody" ve vlastním slova smyslu, "rozhodnutí sdružení podnikatelů" anebo "jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě".

Co se má rozumět "zakázanými dohodami" nebo jejich částmi, stanoví demonstrativním výčtem ustanovení § 3 odst. 2, z něhož se žalovaný dovolal ustanovení písm. a), podle něhož je takovou dohodou ta, která obsahuje přímé nebo nepřímé určení cen, popřípadě jiných obchodních podmínek.

Pro úplnost se poznamenává, že popsaná česká úprava zákazu kartelových dohod se obsahově prakticky kryje jak s ustanovením článku 85 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, tak i článku 64 Evropské dohody o zřízení asociace mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně jedné, a Českou republikou na straně druhé. Jak Římská smlouva, tak i asociační dohoda odlišují "dohody mezi podniky" a "veškeré vzájemně dohodnuté postupy", resp. "sladěná jednání mezi podniky".

Pro posouzení věci je podstatné, že zatímco rozhodnutí I. správní stolice vycházelo z toho, že účastníci řízení "jednali ve vzájemné shodě při zvýšení cen kávy ..." (a v průběhu řízení na prvním stupni, jak je zřejmé z informace o zahájení řízení vycházel správní orgán z toho, že má být postiženo toto jednání, které je spatřováno "v koordinovaném postupu při zvyšování cen kávy"), konečné rozhodnutí ukládá pokutu za "uzavření zakázané dohody". Tuto dohodu žalovaný ztotožnil s uveřejněnou výzvou ("mezi ... došlo k jednání o cenové koordinaci, jehož výsledkem byla dohoda narušující hospodářskou soutěž ve smyslu ..., to je tzv. 'výzva ČKS'").

Soud proto musel s ohledem na žalobní námitku zkoumat, zda ze skutkového zjištění skutečně právní závěr o "uzavření zakázané dohody" v podobě zveřejněné výzvy vyplývá.

V této souvislosti je pro ujasnění mezi přezkumné činnosti soudu nezbytné vyložit, že soud ve smyslu ustanovení § 250i odst. 1 o. s. ř. vychází ze skutkového stavu, který tu byl v době vydání rozhodnutí; jinak to ani podle celé koncepce českého správního soudnictví není možné. Podstatou správního soudnictví v jeho současné zákonné podobě je kasační přezkum zákonnosti

správního aktu. Soud nerozhoduje a ani rozhodovat nemůže ve věci samé o tom, co je pro osobu právem a co povinností. Tato kompetence (zakládat, měnit, rušit a deklarovat subjektivní práva a povinnosti) náleží orgánu exekutivy a kdyby si ji osoboval justiční orgán, narušoval by základní princip vyvěrající z dělby moci.

Z těchto postulátů také plyne, že správní soud přebírá nejen důkazní stav (a nesmí jej doplňovat vlastním dokazováním, což ostatně explicitně zákon stanoví), ale přejímá od správního orgánu i hodnocení tohoto důkazního stavu (a nemůže provedené důkazy sám přehodnocovat). Tím by nepřípustným a nezákonným způsobem zasáhl do práva volného hodnocení důkazů, které náleží správnímu úřadu (§ 34 odst. 5 spr. ř.). V těch případech, kdy skutková zjištění umožňují podle přesvědčení soudu jinou právní kvalifikaci, která by i odůvodnila vlastní výrok o vzniku povinnosti, nesmí soud skutková zjištění překvalifikovat a musí zkoumat odůvodněnost právní kvalifikace, užitě správním orgánem.

Úkolem soudu stran skutkových otázek a skutkových zjištění je tak posoudit, zda právní závěr, ze kterého rozhodnutí o vlastním právu nebo povinnosti vychází (u správních i jiných sankcí tedy tzv. "kvalifikace deliktu"), má postačující oporu ve zjištěném skutkovém stavu, tedy výsledku provedeného dokazování, jinak řečeno, zda zjištěný skutkový stav lze právně kvalifikovat způsobem, jakým to správní orgán učinil. Připomenout třeba, že "zjištěný skutkový stav" je výslednicí faktorů objektivních (důkazních prostředků, tj. svědeckých výpovědí, znaleckých posudků, listin atd.) a subjektivních (tj. procesu hodnocení zejména váhy a věrohodnosti důkazů jakožto poznatků z těchto důkazních prostředků získaných).

Vady rozhodování souvisící se skutkovým stavem věci, pro které soud k námitce žaloby může rozhodnutí zrušit, spočívají obvykle v tom, že správní orgán neopatřil dostatek důkazních prostředků a neměl proto dostatek důkazů. "Zjištěný skutkový stav" je pak nedostačující, doslova "neskutečný" a rozhodnutí tak postrádá objektivní oporu. Jindy dochází k tomu, že důkazy z jinak dostatečného počtu důkazních prostředků byly provedeny způsobem procesně nezákonným a nelze z nich proto při úvaze o skutkovém stavu vycházet.

Na druhé straně je však - jakkoli nejde o případy časté - myslitelná i nezákonnost v subjektivní složce tvorby skutkového stavu. Nastává tehdy, jestliže chybou v logickém úsudku při hodnocení dostatečných a legálně pořádaných důkazů je vyvozeno skutkové zjištění, které z premis (důkazů) podle pravidel formální logiky nevyplývá. Je vytvořen tak "neskutečný" skutkový stav, byť z příčin nikoli objektivních. Tyto případy, soudní kontrolou zákonnosti správního aktu postižitelné, je třeba odlišit od případů, kdy správní orgán užil volného hodnocení důkazů jinak, než by to byl učinil soud při soudcovské úvaze (např. uvěřil jednomu svědkovi a neuvěřil jinému, zatímco soud, pokud by měl důkazy hodnotit, by je hodnotil opačně). Tyto případy jsou naopak soudní kontrole uzavřeny.

Konečně a pro úplnost je třeba zmínit případ, kdy dojde k omylu v užití právního předpisu a na správně, úplně a legálně zjištěný skutkový stav, vytvořený formálně bezchybným užitím volného hodnocení důkazů je použit nesprávný právní předpis (hmotněprávní, procesní, kompetenční), nebo předpis jinak vadný (neústavní, nezákonný, neplatný či neúčinný); i taková skutečnost rozhodnutí znehodnocuje a působí jeho nezákonnost.

Soud dospěl k závěru, že rozhodnutí o rozkladu se opírá o skutkový stav, vzniklý chybou v úsudku při hodnocení důkazů a tedy o skutkový stav, který tu fakticky není.

Z obsahu "výzvy" ze dne 20. 6. 1994 plyne jediná dohoda: propagační výbor se rozhodl členy ČKS vyzvat k úvaze o postupném, nikoli jednorázovém zdražování a navrhl, aby toto zdražování se dělo asi o 10% měsíčně (podle anglické a zjevně originální verze je navíc formulace mírnější, doporučují studium možnosti: "...we advice to study the possibility...").

Předmětem dohody - a to je pro posouzení zcela klíčové - bylo tedy uveřejnění textu, který doporučuje, radí adresátům, aby o něčem uvažovali. Předmětem dohody, o kterou tu jde, tedy není přímé ani nepřímé určení cen (za nepřímé v kontextu zákonného textu chápe soud jako závislost ceny na změně hodnoty jiného kvantifikovatelného parametru).

Soudu je samozřejmě zcela zřejmé, že je jinou otázkou, zda při jednání mezi M. Kraushaarem a A. van Gelderem (o jehož obsahu přes veškerou snahu správního orgánu zůstává dosti nejasného) ke skutečné dohodě o cenové koordinaci (v tomto případě mezi Balírnami Tchibo a Balírnami Douwe Egberts) nedošlo a zda taková dohoda mezi nimi není v pozadí uveřejněné výzvy (která tak je nepřímým důkazem o existenci skutečné dohody o ceně). Nic to ale podle přesvědčení soudu nemění na tom, že dohodu o uveřejnění doporučení, aby členové ČKS uvažovali o nezvyšování cen jednorázově, ale aby zvážili možnost takového zvyšování postupně, nelze zaměňovat za zakázanou kartelovou dohodu o určení cen. Jinak řečeno, z výzvy vyplývá jen to, že existuje a co obsahuje. Její existencí může (a nemusí) nepřímo svědčit o skutečnosti další (že v pozadí existuje kartelová dohoda, která zveřejněna nebyla). Takový nepřímý důkaz k existenci zastřené dohody jednak sám nepostačí, a vůbec již jej s dohodou samou zaměnit nelze. Úvaha žalovaného se soudu proto jeví jako logicky nepřipustná zkratka; proto také dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí se opírá o skutkový stav (tedy o to, že výzva je zakázanou dohodou), který nelze z důkazů vyvodit.

Pro úplnost a pro doplnění úvah soudu je třeba uvést, že jiná by zajisté byla situace, kdyby došlo v řízení o rozkladu k potvrzení rozhodnutí I. stupně, opírajícího se o to, že při zvyšování cen jednali účastníci ve vzájemné shodě. V takovém případě není samozřejmě zapotřebí prokázat existenci dohody, ba dokonce tu ani dohoda ve formálně právním smyslu vůbec nemusí být. Důkazy - a s ohledem na charakter takových případů půjde zhusta o důkazy nepřímé, z nichž jedním by byla i existence výzvy - musí tvořit uzavřený řetězec, který nepřipouští rozumné

pochybnosti o tom, že tu v důsledku přímého či zprostředkovaného kontaktu soutěžitelů s cílem odstranit nejistotu plynoucí z jejich budoucího jinak nezávislého chování došlo ke koordinaci chování na trhu. V takovém případě je úloha soudu omezena, protože těžiště rozhodovací činnosti správního orgánu tu spočívá v hodnocení zpravidla nepřímých důkazů, které je kognicí soudu uzavřeno, jak již se o tom stala zmínka.

Rozhodnutí o rozkladu však - zřejmě i v obavě z důkazní nouze při pochopitelně obtížném průkazu "jednání ve vzájemné shodě" - vyšlo z konstrukce shora popsané a žalobou napadené; jejím akceptováním by ovšem bylo dokazování daleko jednodušší, což vyjádřil i žalovaný v odůvodnění konečného rozhodnutí tím, že řada námitek rozkladů ztratila touto změnou význam. Nicméně tato změna se opírá o chybný logický úsudek, protože klíčový závěr, s nímž rozhodnutí stojí a padá, z důkazů nevyplývá.

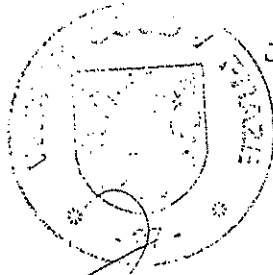
Je nutno přisvědčit žalobci i v tom, že účelem odvolacího řízení (řízení o rozkladu) je vždy pouze přezkoumání správního rozhodnutí orgánu prvního stupně. V rámci odvolacího řízení (řízení o rozkladu) nemůže odvolací orgán rozhodovat o nové věci, která nebyla předmětem rozhodování správního orgánu prvního stupně. V případě řízení o uložení sankce je předmět řízení vymezen protiprávním jednáním (skutkem) za které má být sankce uložena. Odvolací orgán tedy může (v rámci, který mu umožňuje zvláštní předpis) protiprávní jednání kvalifikovat odlišně, nemůže však uložit sankci za jiné jednání (jiný skutek) než za které sankci uložil správní orgán prvního stupně. Jednání spočívající toliko v dohodě o uveřejnění výzvy (nikoli zároveň v dohodě o cenové koordinaci s následující realizací této dohody) je odlišným skutkem od zvyšování cen soutěžitelů ve vzájemné shodě.

Ze všech těchto důvodů soud napadené rozhodnutí v části týkající se žalobce zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 250j odst. 2 o. s. ř.). Pro úplnost je nutno uvést, že v části týkající se druhého účastníka správního řízení - a. s. Balírny Douwe Egberts, bylo toto rozhodnutí ministra pro hospodářskou soutěž k žalobě této právnické osoby již zrušeno rozsudkem zdejšího soudu ze dne 28. 3. 1997, č.j. 6 A 61/95-29.

Na nákladech řízení přiznal soud úspěšnému žalobci právo na její náhradu v částce 1 390 Kč, která se skládá z náhrady za tři úkony právní pomoci po 100 Kč (§ 16 odst. 1 písm. a) a c), § 14 tehdy platné vyhlášky č. 270/1990 Sb.), s příslušnými paušálními náhradami po 30 Kč (§ 19 cit. vyhlášky) a ze zaplaceného soudního poplatku v částce 1 000 Kč a uložil žalovanému povinnost tuto náhradu žalobci zaplatit k rukám jeho právního zástupce v obvyklé lhůtě (§ 250k odst. 1 a § 149 odst. 1 o. s. ř.). Pro úplnost nutno uvést, že náklady řízení, jejichž náhrada úspěšnému žalobci náleží dle § 250k o. s. ř., nutno rozumět toliko náklady řízení před soudem a nikoli náhrady v předcházejícím správní řízení (srov. § 31 odst. 1 a násl. správního řádu).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky
přípustné.

V Praze dne 11. 4. 1997

JUDr. Petr Příhoda v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: